

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 216/2017-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. apríla 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Dášou Komkovou, Advokátska kancelária, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 486/2015 z 19. augusta 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. decembra 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“, spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť v súdnom konaní podľa čl. 47

ods. 3 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 486/2015 z 19. augusta 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktorým odmietol dovolanie sťažovateľov odôvodnené odňatím možnosti konať pred odvolacím súdom, pretože najvyšší súd akceptoval, že doručenie rozsudku Okresného súdu Košice I (ďalej aj „okresný súd“) matke prostredníctvom jej právneho zástupcu automaticky znamená aj doručenie jej maloletému synovi, ktorý však bol zastúpený len matkou, a nie jej advokátom.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú pozostalí po obeti autohavárie, ktorá sa udiala na služobnej ceste pri výkone práce. V roku 2003 sťažovatelia žalovali zamestnávateľa ich zosnulého manžela, resp. otca [REDACTED], spoločnosť KOMAG m. z. Košice, s. r. o., o náhradu škody a zaplatenie nemajetkovej ujmy. Spolu so žalovaným zamestnávateľom žalovali aj Slovenskú kanceláriu poisťovateľov v pozícii vedľajšieho účastníka. Okresný súd Košice I rozsudkom sp. zn. 27 C 18/2003 z 18. mája 2006 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol, pretože prevádzkovateľom automobilu nebol zamestnávateľ. Sťažovateľka bola zastúpená advokátom. Sťažovateľ bol zo zákona zastúpený sťažovateľkou. Okresný súd doručil uvedený rozsudok len sťažovateľke, pretože prostredníctvom sťažovateľkinho zastúpenia považoval obidvoch sťažovateľov za zastúpených advokátom. Takto ich aj predvolával na pojednávania. Rozsudok okresného súdu mal nadobudnúť právoplatnosť 12. júla 2006. Sťažovatelia podali 9. októbra 2013 proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom argumentovali, že voči sťažovateľovi nenadobudol právoplatnosť, a preto má byť zrušený podľa § 221 ods. 1 písm. c) (*účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený*) a písm. f) (*odňatie možnosti konať pred súdom*) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 11 Co 596/2013 z 25. novembra 2014 odvolanie odmietol ako oneskorene podané, pretože rozsudok okresného súdu bol doručený právnomu zástupcovi sťažovateľky, čím bol doručený aj sťažovateľovi. Keďže medzičasom rozsudok okresného súdu takto nadobudol právoplatnosť, je odvolanie oneskorené. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia dovolanie. Najvyšší súd dovolanie napadnutým uznesením odmietol, čím meritórne rozhodol, že sťažovateľom nebola odňatá možnosť konať pred

súdom. Najvyšší súd argumentoval tým, že doručenie rozsudku okresného súdu právnomu zástupcovi sťažovateľky má za následok, že sa tento rozsudok považuje za doručený aj sťažovateľovi.

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti opakujú argumenty z odvolania a dovolania a tvrdia, že voči sťažovateľovi rozsudok okresného súdu nenadobudol právoplatnosť. Sťažovatelia ďalej uvádzajú, že samotnú žalobu podpísal za sťažovateľku jej vtedajší právny zástupca JUDr. Jozef Fedor a za sťažovateľa podpísala žalobu sťažovateľka. Už v záhlaví rozsudku okresného súdu je nesprávne uvedené: *„obidvaja žalobcovia právne zastúpení JUDr. Jozefom Fedorom.“* Z hľadiska civilného procesu sťažovatelia citujú rozhodnutie č. R 19/68 [*„Jen řádné a předpisům vyhovující doručení rozhodnutí má ten důsledek, že odvolací lhůta počne běžet osobě, které je doručováno. Jestliže zákon výslovně stanoví, že se stejnopis písemného vyhotovení rozsudku doručuje určitým způsobem (§ 47 odst. 2 o. s. ř.), nikoli však formou doručení jiné osobě, pak doručení rozsudku do rukou jiné osoby než účastníka nemůže mít účinky řádného doručení, a to ani v tom případě, kdyby se jejím prostřednictvím rozsudek do rukou účastníka dostal.“*] a z hľadiska ústavnoprávneho nález sp. zn. II. ÚS 85/06 [*„Obsah základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (obdobne aj práva na spravodlivý súdny proces) podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy.“*]. Sťažovatelia považujú rozhodnutie najvyššieho súdu za arbitrárne a neodôvodnené. Podľa sťažovateľov tým, že všeobecné súdy nekonali riadne so sťažovateľom, nedoručovali písomnosti, hlavne rozsudok jeho zákonnej zástupkyňi – sťažovateľke – porušili tiež princíp rovnosti zbraní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], zaručené v čl. 46, ods. 1, 2, a čl. 47, ods. 3, Ústavy SR a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR v Bratislave sp. zn. 8Cdo 486/2015, zo dňa 19.8.2015 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo 486/2015 zo dňa 19.8.2015 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd v Bratislave je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania, ktoré je povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov, advokátke JUDr. Dáša Komková, Prešov, Hlavná 27, na jej účet [REDAKOVANÉ], každému vo výške 340,90 Eur, v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo

iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

7.1 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

7.2 Podľa § 49 ods. 1 prvej vety OSP ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi.

8. Podstatou veci je ústavnoprávne preskúmanie tvrdenia, že nedoručenie rozsudku okresného súdu sťažovateľovi, ale len jeho matke (sťažovateľke) prostredníctvom jej právneho zástupcu znamená, že sťažovateľovi bol odňatý prístup k súdu garantovaný čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože doručenie rozsudku okresného súdu len sťažovateľke, matke, nepokrýva doručenie jej synovi. Tým, že Krajský súd v Košiciach neprerokoval odvolanie sťažovateľa a najvyšší súd nepovažoval uvedené neprerokovanie za odňatie možnosti konať pred súdom, mal najvyšší súd napadnutým uznesením porušiť právo sťažovateľa na prístup k súdu.

9. Ústavný súd najprv akcentuje, že čl. 46 ods. 1 ústavy svojím textom (Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.) v prvom rade chráni právo na prístup k súdu, ktoré je v danej veci v stávke (porov. bod 7.1 nálezu II. ÚS 591/2012, uznesenie II. ÚS 30/2016 bod 11; II. ÚS 599/2016). Článok 46 ods. 1 ústavy je práve týmto spôsobom primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Judikatúra najvyššieho súdu považuje nezákonné odmietnutie odvolania za odňatie možnosti konať pred súdom (R 23/1994, II. ÚS 30/2016 bod 14). Zákonná a ústavná ochrana prístupu k súdu sa tu plne prekrývajú. Judikatúra ústavného súdu vychádza z konceptu *zákonnej konkretizácie* práva na súdnu ochranu (Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde) a z požiadavky zabezpečiť reálnosť prístupu (I. ÚS 84/97, II. ÚS 88/01, II. ÚS 400/2011) k jednotlivým zákonom upraveným štádiám a inštanciam konania. Z toho vyplýva, že ak už zákon pozná určitý inštitút, opravný prostriedok, tak sa na jeho uplatňovanie vzťahujú záruky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, aj keď prirodzene, nie každé porušenie zákona je porušením čl. 46 ods. 1 ústavy.

10. Ako východisko pre právne úvahy možno uviesť, že procesné právo sa zvykne nazývať aj právom *formálnym*. To tiež vyjadruje dôležitosť právnych foriem pre život práva procesného. Vo veci nie je sporné, že sťažovateľka mala právneho zástupcu pre celé konanie za seba. Sťažovateľa, syna, *ex lege* však zastupovala len ona. Výlučne právnomu zástupcovi sa doručuje len a práve len rozhodnutie pre účastníka, ktorým je zastupovaný (§ 49 ods. 1 OSP). Sťažovateľ nesplnomocnil na konanie advokáta. Okrem toho, v civilnom procese neplatí „*advokátsky primus*“, povinné právne zastúpenie, z čoho vyplýva, že zástupkyňou sťažovateľa mohla byť a aj bola jeho matka, a nie nutne jej advokát. Akokoľvek to môže vyznieť formalisticky či neprirodzene, rozhodnutie malo byť podľa zákona (porov. bod 9), teda Občianskeho súdneho poriadku, doručené pre (i) sťažovateľku

k názoru, že za danej situácie sa námietka porušenia základného práva sťažovateľky posunula do výlučne akademickej roviny a v takýchto prípadoch sa teória i prax ústavných súdov vyhranene prikláňa k odmietnutiu v takejto veci rozhodovať (pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky z 8. septembra 1999, sp. zn. IV. ÚS 122/99, publikované v Sbírcce nálezů a usnesení Ústavního soudu, zväzok č. 15, uznesenie č. 56, str. 315 a nasl.), pretože tu chýba možnosť bezprostredného a trvajúceho zásahu, ktorý by mohol mať vplyv na pozíciu sťažovateľky. Ak je sťažovateľkou namietaný zásah do jej ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv alebo slobôd, potom musí byť tento zásah výrokom meritórneho rozhodnutia ústavného súdu odstrániteľný, avšak v danej veci táto podmienka splnená nie je, pretože nevyhovujúci stav, ktorý viedol k podaniu sťažnosti, už aj podľa samotnej sťažovateľky pominul, a to zjavne aj za účinného prispenia jej samotnej, keďže na ten účel využila všetky právne prostriedky, ktoré mala k dispozícii. Aj napriek tomu, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy plní okrem funkcie subjektívnej ochrany základných práv a slobôd do značnej miery i funkciu objektívnu, ani táto skutočnosť nemôže znamenať, že by sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby mohla v zmysle uvedeného opodstatnene smerovať proti neaktuálnym a už netrvajúcim zásahom orgánu verejnej moci do jej základných práv alebo slobôd, teda takým zásahom, ktorých tvrdené negatívne dopady vo vzťahu k sťažovateľke nemohli už v čase predbežného prerokovania sťažnosti pretrvávajúť a vyvolávať v osobnej sfére sťažovateľky ujmu.»

12. Uvedené závery sa týkajú hlavne čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru garantujúcich právo na prístup k súdu a spravodlivé súdne konanie, ale pokrývajú aj čl. 47 ods. 3 ústavy. Článok 46 ods. 2 ústavy sa vo veci vôbec neaplikuje, pretože sa týka súdnej ochrany voči verejnej správe.

13. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. apríla 2017